

Potrzebna jest pogłębiona dyskusja nad długookresowymi kierunkami zmian w systemie finansowania szkół wyższych – publicznych i niepublicznych, w celu rozwiązania zasadniczych problemów występujących w obecnie funkcjonującym systemie.

Jakość, jakość, jakość!

Wiesław Banyś

W ostatnim czasie KRASP zapiniował kilka ważnych projektów rozporządzeń. Dotyczyły one istotnego aspektu funkcjonowania uczelni, a mianowicie – finansów. Ze względu na wagę tych zagadnień, zostały one omówione na zwołanym posiedzeniu Prezydium, które odbyło się 18 października na Uniwersytecie Warszawskim. Poruszaliśmy na nim także wiele innych spraw, w tym kwestię urlopów zdrowotnych nauczycieli akademickich, zmiany przepisów dotyczących zamówień publicznych czy współdziałanie z PKA w zakresie zwalczania plagiatów oraz ustaliliśmy skład naszych stałych komisji. Liczymy na to, że nowo powołane komisje, przyczynią się do zintensyfikowania naszej działalności poprzez rozszerzenia zakresu jej aktywności oraz większą siłą działania.

Kluczowe znaczenie dla poziomu finansowania uczelni ma rozporządzenie dotyczące podziału tzw. dotacji podstawowej. Analizując jego treść, uznaliśmy, iż większość proponowanych zmian uznać można za korzystne w kontekście strategicznych celów rozwoju szkolnictwa wyższego. Zmierzają one m.in. do premiovania wprowadzanych przez uczelnie rozwiązań pro jakościowych, jakość bowiem, w każdym elemencie funkcjonowania uczelni, jest dla nas najważniejsza. KRASP wyraziła gotowość przygotowania stosownego, związanego ze wszystkimi poruszonymi w tej opinii kwestiami – m.in. z kosztownością programów studiów, amortyzacją etc., – pakietu propozycji dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Pozytywna ocena większości zaproponowanych przez Ministerstwo zmian w sposobie rozdziału dotacji podstawowej idzie w parze z krytyczną opinią wobec ogólnych zasad funkcjonowania algorytmu rozdziału dotacji, a ściślej – wobec częstych zmian samej formuły lub przyjętych wartości występujących w niej współczynników. Potrzebna jest pogłębiona dyskusja nad długookresowymi kierunkami zmian w systemie finansowania szkół wyższych – publicznych i niepublicznych, w celu rozwiązania zasadniczych problemów występu-

jących w obecnie funkcjonującym systemie. Uważamy – podobnie jak Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego – że kierunki te powinny wynikać z przyjętej przez Ministerstwo strategii rozwoju szkolnictwa wyższego w naszym kraju w dłuższej, wieloletniej perspektywie. Propozycje w tym zakresie zostały przedstawione w dokumencie *Strategia rozwoju*

Fot. Agnieszka Sikora

szkolnictwa wyższego: 2010-2020 – projekt środowiskowy KRASP, FRP, KRZaSP i KRePSZ. Stał się on również podstawą zainicjowanych i koordynowanych przez Ministerstwo prac nad strategią, które jak dotąd nie zaowocowały opublikowaniem oczekiwanego dokumentu końcowego. Liczymy na to, że tak się stanie w niezbyt odległej perspektywie. Jesteśmy także w stanie – i wyraziliśmy taką gotowość – przygotować stosowny pakiet propozycji dla Ministerstwa, związany ze wszystkimi poruszonymi wyżej kwestiami dotyczącymi finansowania uczelni.

Innym rozpatrywanym przez Prezydium KRASP dokumentem był projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej uczelni publicznych. Oceniliśmy, że proponowane zmiany zmierzają we właściwym kierunku, proponując jednocześnie uzupełnienia bądź modyfikacje niektórych przepisów.

Sporo uwagi poświęciliśmy także inicjatywie, która nie znalazła jeszcze odzwierciedlenia w postaci projektu aktu prawnego – przedstawionej przez Ministerstwo oraz Polską Komisję Akredytacyjną propozycji stworzenia systemu, który umożliwiłby wykrywanie plagiatów w pracach dyplomowych. Nie mamy najmniejszych wątpliwości, że niezbędne jest wdrożenie takiego systemu, który działałby także prewencyjnie, zniechęcając do nieuczciwości. Dokonane w środowisku analizy wskazują, że postulowane przez PKA udostępnianie przez uczelnię tekstów prac dyplomowych podlega licznym ograniczeniom wynikającym z obowiązujących regulacji prawnych. W szczególności nie jest możliwe, aby uczelnia mogła przekazać pracę dyplomową podmiotowi zewnętrznemu bez wyrażonej *explicité* zgody studenta – autora pracy. Warto zwrócić ponadto uwagę na fakt, że ani w ustawie *Prawo o szkolnictwie wyższym*, ani w innym akcie prawnym nie przewidziano możliwości tworzenia przez PKA własnych archiwów prac dyplomowych. Ponadto, zgodnie z powszechnie przyjętymi w Europie zasadami, to uczelnia, a nie komisja akredytacyjna, odpowiedzialna jest za zapewnianie jakości kształcenia (co obejmuje także działania kontrolne, takie jak sprawdzanie, czy nie został popełniony plagiat). PKA lub inna agencja prowadząca akredytację może natomiast, a nawet powinna, kontrolować, w jaki sposób uczelnia wywiązują się z tego obowiązku. W Międzyuniwersyteckim Centrum Informatyzacji, ułożonym na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, powstaje program, który – bez naruszania praw własności intelektualnej autora do pracy dyplomowej – pozwoli porównać odpowiednio zaktualizowany obraz pracy z zawartością rozproszonych bazy danych obrazów innych prac ułożonych w uczelniach i w ten sposób sprawdzić, czy praca studenta jest dziełem oryginalnym. Zamierzamy przedstawić tę koncepcję Ministerstwu i zwrócimy się również o wsparcie, także finansowe, dla wdrożenia systemu opartego na tej koncepcji.

24 października 2012 roku odbyło się posiedzenie sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży, w którym wzięła udział Honorowa Przewodnicząca KRASP, prof. K. Chałasińska-Macukow. Poświęcone ono było m.in. omówieniu planowanego budżetu szkolnictwa wyższego i nauki w przyszłym roku. Wyraziliśmy zadowolenie ze zwiększenia budżetu o prawie 908 mln zł z przeznaczeniem na realizację pierwszego etapu podwyżek wynagrodzeń pracowników szkolnictwa wyższego. Jednocześnie wyraziliśmy zaniepokojenie faktem, iż przewidywane środki zostały umieszczone w rezerwie celowej, a nie zasadniczej części budżetu oraz z braku wyrównywania in-

flacyjnego kolejnych budżetów. Podnieśliśmy także kwestie problemu wkładu własnego w projektach europejskich realizowanych przez uczelnie, apelując o systemowe rozwiązanie tej kwestii, brak bowiem w budżetach uczelnianych odpowiednich kwot może doprowadzić do znaczącego, generalnego niewykorzystania środków unijnych w ostatniej, być może, w tak dużej wysokości, perspektywie dofinansowania unijnego naszego kraju.

26 października 2012 roku odbyło się w Brukseli kolejne posiedzenie Rady European University Association (EUA). W czasie tego spotkania zarząd EUA oraz przewodniczący narodowych konferencji rektorów postanowili wystąpić

z apelem do Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego oraz rządów krajów UE o utrzymanie planowanego, zwiększonego, budżetu przyszłego programu ramowego *Horizon 2020* oraz skonsolidowanego nowego programu *Erasmus dla Wszystkich*. Uznaliśmy, że nie wolno nam traktować nakładów na edukację wyższą, w tym mobilność uczonych, studentów i doktorantów oraz nakładów na badania i rozwój jako prostego kosztu, lecz jako inwestycję w przyszłość i pomyślność Europy. KRASP zwróci się do Prezydenta RP, Premiera RP oraz Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także polskich europosłów, o zdecydowane wsparcie naszego stanowiska. □

Apel EUA

skierowany do szefów rządów państw uczestniczących w szczycie budżetowym Unii Europejskiej

22-23 listopada 2012, Bruksela

Programy Horyzont 2020 (Horizon 2020) oraz Erasmus dla Wszystkich (Erasmus for All) muszą uzyskać wysoki priorytet w czasie negocjacji dotyczących budżetu Unii Europejskiej na lata 2014-2020

Cel, jakim jest inteligentny, zrównoważony rozwój – określony w dokumencie strategicznym *Europa 2020* – powinien opierać się na intensywnych pracach badawczo-rozwojowych i odpowiednio przygotowanych zasobach ludzkich – kadrach posiadających umiejętność tworzenia, a także wprowadzania na rynek nowych produktów oraz usług, które Europa powinna oferować, jeżeli ma pozostać konkurencyjna w skali światowej. Globalni konkurenci Europy nie tracą czasu: inwestują poważne środki w rozwój uniwersytetów oraz kolejnych pokoleń młodych ludzi – przyszłych innowatorów. Niedoinwestowanie szkolnictwa wyższego i badań naukowych w dzisiejszej Europie niesie ze sobą poważne ryzyko: stworzymy „stracone pokolenie” młodych ludzi, ustawiając się na pozycji marginalnej w stosunku do światowych liderów i przegrywając z konkurencją.

W związku z tym Stowarzyszenie Uniwersytetów Europejskich (European University Association – EUA) przekazuje Szefom Rządów uczestniczącym w Szczycie Budżetowym Unii Europejskiej następujące przesłanie:

- Stosowane dotychczas podejście do alokacji środków budżetowych Unii Europejskiej, tak aby przyniosły one bezpośrednie korzyści, nie jest właściwe.

Często używana przez polityków retoryka, wskazująca na kluczową rolę edukacji, badań i innowacji w procesie budowania przyszłej konkurencyjności Europy, musi znaleźć faktyczne odzwierciedlenie w realnym zaangażowaniu i wymiernych działaniach państw członkowskich Unii Europejskiej.

- Wzrost inwestycji w obszarze szkolnictwa wyższego, badań naukowych, działań badawczo-rozwojowych, który

pozwoliłby skutecznie uaktywnić i w pełni wykorzystać potencjał oraz zdolności młodych ludzi, zarówno obecnej, jak i przyszłej generacji, jest warunkiem koniecznym wyjścia Europy z kryzysu gospodarczego, a także osiągnięcia dobrobytu w przyszłości.

- Inwestycje na poziomie Unii Europejskiej są niezbędne jako czynnik przeciwdziałający skutkom kryzysu gospodarczego i działający jako katalizator gospodarczej restrukturyzacji oraz wzrostu.

Stowarzyszenie Uniwersytetów Europejskich zdecydowanie popiera propozycję Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego zwiększenia środków przeznaczonych na realizację budżetu programów *Horyzont 2020* oraz *Erasmus dla Wszystkich*.

Szczególnie teraz, kiedy gospodarcze uzdrowienie Europy jest wciąż jeszcze kwestią przyszłości, nie należy zmniejszać poziomu inwestowania w edukację, badania naukowe i prace badawczo-rozwojowe.

Zgodnie ze stanowiskiem Stowarzyszenia Uniwersytetów Europejskich przedstawionym po ogłoszeniu *Unii Innowacji* – pierwszej flagowej inicjatywy Unii Europejskiej w ramach Strategii *Europa 2020* – Europa potrzebuje inwestycji w „inteligentnych ludzi dla inteligentnego rozwoju” (*Smart People for Smart Growth*). Przyszłość Europy jako regionu dynamicznego i konkurencyjnego w skali globalnej zależeć będzie w znacznej mierze od możliwości stworzenia odpowiednich warunków dla innowacyjnych badań naukowych, by w istotny sposób podnieść liczbę wysoko

wykwalifikowanych specjalistów w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz przyciągnąć ich spoza jej granic.

Uniwersytety Europy są gotowe podjąć wyzwanie realizacji celów strategii *Europa 2020* w zakresie szkolnictwa wyższego oraz badań. Priorytetem musi być jednak zwiększenie budżetu programów *Horyzont 2020* oraz *Erasmus dla Wszystkich*, tworzących narzędzia umożliwiające realizację tych celów.

Prof. Maria Helena Nazaré,
przewodnicząca EUA

(sygnatariuszami listu są też członkowie Rady EUA oraz organizacje członkowskie, w tym KRASP)